

TO

Journalistiliiton lausunto valtiovarainministeriölle koskien tiedonhallinnan lainsäädännön kehittämislinjauksia

Lausunto on annettu lausuntopalvelussa pyydetyllä tavalla asiakohdittain 30.10.2017.

Yleiset kommentit raportista

Hyvä tiedonhallinta sekä lainsäädännöllisesti että käytännössä mahdollistaa sekä viranomaisen että yksityisen toiminnan tehokkuuden.

Journalistiliitto haluaa kiinnittää huomiota erityisesti journalistisessa tarkoituksessa tapahtuvaan tiedonhankintaan ja -käyttöön. Eurooppalaisessa viitekehyksessä tämä tunnistetaan selkeästi yhdeksi keskeiseksi osaksi demokraattista yhteiskuntaa.

Tiedonhallinta on toteutettava julkisuuden toteuttamisen mahdollistavalla ja julkisuusperiaatetta tukevalla tavalla (Mäenpää: Julkisuusperiaate s. 250). Tiedon käyttämisen eri mahdollisuudet on otettava huomioon jo tietoa kerättäessä ja tallennettaessa. Lainsäädännön ajanmukaisuuden lisäksi on huolehdittava mm. tekniikan toimivuudesta, henkilöstön osaamisesta ja sopimushallinnasta.

Kommentit osasta 5.1 Tiedonhallintaa koskevan sääntelyn soveltamisaloista

Journalistiliitto toteaa, että hyvän tiedonhallinnan soveltamisalan tulisi kattaa organisaatiot mahdollisimman laajalti. Tämä on välttämätöntä, mikäli tiedon saatavuutta ja eheyttä sekä tiedonhallinnan tehokkuutta sekä innovaatioita halutaan edistää. Hyvän hallinnon ja avoimuuden periaatteet on syytä ulottaa mahdollisimman laajalti julkisen vallan ja julkisten varojen käyttämiseen.

Kommentit osasta 5.7 Tiedonsaanti asiakirjoista ja tietoineistoista

Julkisuusperiaatteen toteutumisen kannalta on olennaista, ettei viranomaiselle saapuneisiin tietopyyntöihin vastaamiselle ole käytännöllisiä esteitä. Jos tiedonhallinnan kokonaisuus on viranomaisessa järjestetty tietoteknisesti, lainsäädäntöteknisesti sekä sopimusteknisesti hyvin, toteutuvat mm. seuraavat seikat:

- Tieto on saatavilla sellaisessa digitaalisessa ja ryhmitellyssä muodossa, jossa sen käyttäminen eri tarkoituksiin tai tiedon luovuttaminen erilaisille käyttäjäryhmille on yksinkertaista.
- Viranomaisen on ulkoistaessaan esim. tietopalvelun tuottamista varmistanut, että sillä on pääsy omiin tietoihinsa niin, että tietopyyntöihin vastaaminen säilyy tietopyynnön esittäjälle maksuttomana tai ei ole kohtuuttoman kallista. Julkinen tieto on kaikilta osin rakennettava niin, että se mahdollistaa laajan julkisuuden toteutumisen.

TO

- Viranomaistietokantojen osalta huolehditaan asianmukaisista tietuekuvauksista ja niiden saatavuudesta. Tiedonsaannin kannalta on keskeistä, että tiedetään, mitä tallennetaan mihinkin ja missä muodossa. Tämä ei voi olla esim. liikesalaisuus, vaikka julkisen tietokannan toteuttaisikin käytännössä yksityinen yritys.
- Julkisen tiedon salassa pidettävien osien salaaminen ei aiheuta viranomaiselle ylimääräistä vaivaa, ja asiakirjojen asiasisältö on silti ymmärrettävä.

Tietopyyntöihin vastaamisen aikatauluja ei tule pidentää. Tiedonhallintaa on sen sijaan kehitettävä siihen suuntaan, että tiedon käyttämisen eri mahdollisuudet otetaan huomioon jo tietoa kerätessä ja tallennettaessa. Tällöin myös tietopyyntöihin vastaamisen pitäisi olla nopeaa sekä teknisesti että sisällöllisesti.

Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset

Kuten raportissa todetaan, tehokas ja toimiva tiedonsaanti julkisista aineistoista edesauttaa myös valtioneuvoston tavoitteita lisätä tietoaineistojen hyödyntämistä liiketoiminnassa (Valtioneuvoston periaatepäätös datan hyödyntämisestä liiketoiminnassa <http://valtioneuvosto.fi/paatokset/>).

Toimituksellinen tiedonhankinta tapahtuu usein osana julkaisuliiketoimintaa. Esimerkiksi datajournalismi on media-alan innovaatio. Siinä käytetään erityisesti suuria, avoimia tietoaineistoja ja visualisoidaan niitä journalistisiin tarkoituksiin. Datajournalismiin liittyvien liiketoimintamallien kehittäminen edellyttää, että viranomaisten tuottamat tiedot ovat tarjolla koneluettavassa muodossa, mahdollisimman laajasti ja avoimesti. Tiedon avoimuudella mahdollistetaan uutta liiketoimintaa myös media-alalla.